

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz*

A Bibliometric Analysis on Marmara University International
Journal of Theological and Islamic Studies

Ahmet KOÇ**

Umut KAYA***

Elif Sena GELGÖR****

Öz: Türkiye’de ilahiyat fakülteleri, toplumun dini konulardaki ihtiyaçlarına güncel bilgi üretmesi beklenen ve üreten kurumların başında gelir. Bu bilgiyi kamuoyuna ulaştıran en önemli kitle iletişim araçlarından biri ise akademik düzeyde yayımlanan fakülte dergileridir. Bu çalışmada ülkemizde öncü İlahiyat fakültelerinden biri olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin akademik süreli yayını olan *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* incelenmeye tabi tutulacaktır. Çalışmanın amacı, söz konusu dergiye ilişkin bibliyometrik bir analiz yapılmasıdır. Bibliyometrik analiz, matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle tez, kitap, dergi gibi bilimsel bilgi paylaşım araçlarının incelenmesi anlamına gelmektedir. Bu analiz sonucunda bilimsel üretim mecrası olan dergiler hakkında çeşitli veriler elde edilmektedir. Elde edilen veriler ile bu çalışmaların bilimsel verimliliği ölçülebilmektedir. İlk kez 1963 yılında yayımlanan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, o zamanki ismiyle *Yüksek İslam Enstitüsü Dergisi* olarak bilinmekteydi. 1982 yılından beri mevcut ismiyle yayın hayatına devam etmektedir. Dergi, 2019 yılı itibarıyla 56 sayıya ulaşmış ve bu sayılarda toplam 467 çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışmaları araştırma makaleleri, araştırma notları, kitap tanıtımları ve tercümeleler meydana getirmektedir. Bu çalışmaların önemli bir kısmı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin aktif ve emekli öğretim elemanları, araştırma görevlileri ile lisansüstü öğrencilerine ait olmakla birlikte Türkiye’nin ve dünyanın farklı bölgelerinden çeşitli akademisyenlerin çalışmaları da dergide yer almaktadır.

Derginin yazarları ile ilgili analizi özetle şu şekildedir: Dergide yayınlanan 467 yarına katkıda bulunan toplam yazar sayısı 257’dir. Bunların 39’u kadın, 218’i erkektir.

* Bu makale, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 24-25 Ekim 2019 tarihleri arasında Malatya’da düzenlenen Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Sempozyumu’nda sunulan “İlahiyat Fakültesi Dergileri İçin Bibliyometrik Bir Analiz (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Örneği)” adlı bildirinin genişletilmiş halidir.

** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, ahmet.koc@marmara.edu.tr
Orcid No:0000-0001-2345-6789

*** Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, umut.kaya@marmara.edu.tr
Orcid No: 0000-0002-3237-8150

**** Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Eğitimi Anabilim Dalı, elifgelgor@gmail.com
Orcid No: 0000-0002-9166-128X

MÜİFD'de en çok makalesi yayımlananlar yaklaşık %49 oranıyla doktor ünvanlı yazarlardır. Doktor ünvanlı yazarları %21,8 oranıyla doçent ünvanlı yazarlar, %9,1 oranıyla araştırma görevlileri ve %8,6 oranıyla profesör ünvanlı yazarlar izlemektedir. Yayımlanan çalışmaların %96,8'i tek yazarlıdır. Yazar verimliliğine bakıldığında dergideki yazar dağılımı Pareto ve Price Yasalarına uymamakta ancak Lotka Yasasına uymaktadır. Çalışmaların %76,2 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mensupları tarafından yayınlanmıştır.

Derginin çalışmalar ile ilgili analizi ise özetle şu şekildedir: Dergide en çok yayın 25 çalışma ile 2011 yılında yapılmıştır. En az yayın ise 6 çalışma ile 1999 senesinde yapılmıştır. Derginin tamamına bakıldığında, her yıl (iki sayıda) ortalama 16 civarında çalışma yayınlandığı görülmektedir. *MÜİFD*'de en çok araştırma makalesi (%80,9) yayınlanmıştır. Yayınların büyük çoğunluğu (%66,2) 11-30 sayfa aralığındadır. Yayınların %49,7'si Temel İslam Bilimleri; %30,4'ü Felsefe ve Din Bilimleri; %15,4 ise İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı ile ilgilidir. Çalışmalar %91,9 oranında Türkçe yayınlanmaktadır. Diğer dillerdeki çalışmalar sayıca az olmakla birlikte Arapça ve İngilizce olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde çalışmaların %56,7'sinde özet vardır. Çalışmalarda en sık kullanılan anahtar kelimelerin bir kısmı şunlardır: Din (dini/dinler) 40, İslam 25, Kur'an (öğretimi) 20; hadis, felsefe ve fıkıh 17'ser, dindarlık 15, dil (dili/diller) 14, hukuk 12; Tanrı, kelim, Osmanlı (hukuku, düşüncesi) 11'er; mantık ve usul 10'ar, eğitim 9; Şia/Şii, Türk, tefsir ve şiir 8'er; ilahiyat ve din eğitimi 7'ser; İslam hukuku, akıl (akletme), edebiyat, değer, kitap, tasavvuf, medrese, metafizik, ahlak, Hıristiyan 6'sar; Kıraat, bilim, fizik, Hanefi, modernleşme ve mutezile kavramları ise 5'er defa kullanılmıştır.

MÜİFD'nin tüm sayıları incelendiğinde 467 yayının 159 tanesinde kaynakça kullanıldığı, 267 tanesinde ise kaynakça kullanılmayıp, kullanılan kaynakların dipnotlar aracılığıyla verildiği görülmektedir. 41 yayında ise hiçbir kaynakça bilgisine yer verilmemiştir. 2013 yılı itibarıyla kaynakça kullanımında bir gereklilik getirildiği anlaşılmaktadır. En çok başvuru alan kaynakça dilleri ise sırasıyla Arapça, Türkçe ve İngilizce'dir. Çalışmaların görümlenme sayısına bakıldığında makalelerin büyük çoğunluğunun (%85,5) 101 ile 300 kez arasında görümlendiği, %61,8'inin de 301 ile 1000 arasında indirilme sayısına sahip olduğu görülmektedir. Dergide yayınlanan çalışmaların ortalama 2,5 atf aldığı tespit edilmiştir. En çok atf alan makale ise toplamda 36 atf almıştır.

Kısaca bu çalışmanın öneminden bahsedilecek olursa, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*'nin analizini amaçlayan bu çalışma, İlahiyat fakültesi dergilerine ilişkin yapılmış ilk bibliyometrik analiz olma özelliğini taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın, bundan sonra yapılacak benzer çalışmalar için örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *MÜİFD*, Bibliyometrik Analiz.

Abstract: Theology faculties in Turkey are among the leading institutions providing current solutions to the needs of the society on religious matters. Academic journals published by these faculties are some of the most important forms of media fulfilling this need. This study will consist of a bibliometric analysis of *International Journal of Theological and Islamic Studies (IJTIS)*, published by Marmara University Faculty of Theology, one of the leading theology faculties in Turkey. A bibliometric analysis is carried out through researching the tools of scientific knowledge such as dissertations, books and journals. As a result of this analysis, the data on journals is acquired and the scientific productivity of these studies can be measured. The *International Journal of Theological and Islamic Studies*, published for the first time in 1963- It was then known as

the Journal of the *Istanbul Higher Islamic Institute* before 1982-, has reached 56 issues in 2019, and 467 studies have been published in all of these issues. These articles are composed of research articles, research notes, book presentations and translations. Most of these studies have been conducted by the active and retired staff and postgraduate students of Marmara University, Faculty of Theology. Academicians from different parts of the world also contribute to the journal.

The analysis of the journal's authors can be summed up as following: The total number of contributing authors is 257, made up of 39 female authors, and 218 male authors. The most published authors are those with a recent doctoral degree (49%). They are followed by associate professors (21.8%), research assistants (9.1%) and professors (8.6%). 96.8% of published studies are single-authored. In terms of author productivity, the distribution of authors in the journal does not follow the Pareto principle or Price's Law, but it does comply with the Lotka Law. 76.2% of the studies were published by academic members of Theology Faculty of Marmara University.

The analysis of the journal related to the studies is as follows: The highest number of articles (25) was published in the year 2011, while the lowest number of articles (6) was published in 1999. When the entire history of the journal is considered, it is noted that approximately 16 studies are published each year within two issues. Most of the articles (80.9%) in *JIST* are research articles. The majority of publications (66.2%) are in the range of 11-30 pages. 49.7% of the publications are related to Basic Islamic Sciences; 30.4% of them are related to Philosophy and Religious Sciences and 15.4% of them are related to Islamic History and Arts. Moreover, 91.9% of these studies are published in the Turkish language. Studies in other languages have been written in Arabic and English, although few in number. Likewise, 56.7% of the studies come with an abstract. The most common keywords used in the studies are: Religion (religious/religions) 40 times, Islam 25 times, Qur'an (education) 20 times; hadith, philosophy and Islamic jurisprudence (*fiqh*) 17 times each, religiousness 15 times, language (language/languages) 14 times, law 12 times; God, Kalām and Ottoman (law, thought) 11 times each; logic 10 times, methodology 10 times, education 9 times; Shi'a/Shi'ite, Turkish, Qur'anic commentary and poetry 8 times each; theology and religious education 7 times; Islamic law, reason (reasoning), literature, value, books, mysticism, madrasah, metaphysics, morality, Christian 6 times each; and recitation of the Qur'an (*Qirā'a*), science, physics, Hanafi, modernization and Mu'tazila 5 times each.

When all the issues of *International Journal of Theological and Islamic Studies* are examined, it is conclusive that a list of references was given in 159 out of 467 publications, while no reference list was given in 267 of them, yet the sources used are given through footnotes. No references were used in 41 publications. As of 2013, a requirement has been imposed on each article to include a bibliography. The most frequently used language in the bibliographies are Arabic, Turkish and English, respectively. When the number of views of the studies is examined, it is noted that the majority of the articles (85.5%) were viewed 101 to 300 times, and 61.8% of them were downloaded 301 to 1000 times. It is also evident from the analysis that the studies published in the journal get an average of 2.5 citations. The most cited article received a total of 36 citations.

In conclusion, the importance of this study is that it is the first bibliometric analysis of a journal of theological studies in Turkey. In this context, it is hoped that it will serve as an example for similar studies in the near future.

Keywords: Marmara University Faculty of Theology, *International Journal of Theological and Islamic Studies*, *JIST*, Bibliometric Analysis.

Giriş

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin temeli, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne dayanmaktadır. Yüksek İslam Enstitüsü projelerinin ilki olarak açılan İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü, 19 Kasım 1959 tarihinde Fatih Çarşamba'da bulunan İstanbul İmam-Hatip Okulu binasında eğitim-öğretime başlamıştır. Kısa bir süre sonra buradan Kabataş'taki Namık Kemal İlkokulu'nun üst katına taşınan ve burada yedi yıl eğitim-öğretime devam eden Enstitü, 23 Ekim 1966'da bugünkü yeri olan Bağlarbaşı Kampüsü'ne nakledilmiştir. İstanbul'dan sonra aralıklarla açılan ve sayıları yediye ulaşan Yüksek İslam Enstitüleri, 20 Temmuz 1982 tarihinde ilahiyat fakültelerine dönüştürülüp bölgelerindeki üniversitelere bağlanınca İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü de Marmara Üniversitesi'ne bağlanmıştır ve o günden beri Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adıyla Bağlarbaşı Kampüsü'nde faaliyetlerini sürdürmektedir.¹

1959 yılından bu yana yüksek din öğretiminde önemli bir konuma sahip olan bu kurumda bugün "İlahiyat", "Uluslararası İlahiyat", "İngilizce İlahiyat" ve "Arapça İlahiyat" olmak üzere dört lisans programı yer almaktadır. Bu programların tamamının öğrenim süresi, hazırlık sınıfı dâhil olmak üzere beş yıldır.² Öte yandan köklü bir geçmişe sahip olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslam Tarihi ve Sanatları alanlarında çok sayıda lisansüstü tez yapılmakta, eser yayınlamaktadır. Akademik yayınlar içerisinde makaleler de önemli bir yekûn tutmaktadır. Bu makalelerin yayınlanması amacıyla 1963 yılında *İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Dergisi* adıyla süreli bir yayın neşredilmeye başlanmıştır. Dergide İslâmî disiplinler alanındaki akademik çalışmalar yanında, önemli klasik kaynakların tahkikli neşrine, klasik metinlere ve Batılı ilim adamlarının çalışmalarının tercümelerine de yer verilmiştir.³ 1963 yılında *İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Dergisi* adıyla çıkan dergi,⁴ 1964 yılında da bir sayı olarak çıktıktan sonra yayın hayatına ara vermiştir. Kurumun enstitüden ilahiyat fakültesine dönüşmesinden sonra 1985 yılından itibaren bu sefer *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (MÜİFD)* adıyla yeniden çıkmaya başlamış ve o yıldan beri kesintisiz olarak ve aynı adla yayınına devam etmektedir.

MÜİFD, 2019 yılı Haziran ayı itibariyle 56 sayıya ulaşmıştır. Bu sayıların tamamına derginin internet adresinden ulaşılabilir. ⁵ Hakemli bir dergi olan *MÜİFD*, EBSCO ve ULRICHWEB Global Serials Directory Uluslararası İndeksi, ULAKBİM Sosyal ve Beşerî

---

1 Ayhan, "İlahiyat Fakültesi", s. 264.

2 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, <https://ilahiyat.marmara.edu.tr/fakulte/genel-bilgiler/> (erişim tarihi: 10.08.2019).

3 Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tanıtım Kitapçığı, http://dosya.marmara.edu.tr/ilh/Bultendergi/1_lahiyat_Tan_t_m_Kitapc_g_2020_web.pdf (erişim tarihi: 02.09.2019).

4 Derginin ilk sayısı Necmeddin M. Berkin, Halid Kemal Elbir, Nihad Sami Banarlı, İbrahim Kutluk, Celal Saraç, Mustafa Sabri Sözeri ve Abdülkadir Karahan'ın makaleleriyle yayımlanmıştır.

5 Dergipark Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Arşivi, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruiofd/archive> (erişim tarihi: 17.09.2019).

Bilimler Veri Tabanı (SBVT), TR Dizin ve İSAM veri tabanı tarafından taranmaktadır.⁶ Dergi Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde makale, araştırma notu, sempozyum tanıtımı, kitap tanıtımı, tercüme ve vefeyât türünde yazıları ihtiva etmektedir. Daha çok Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim elemanlarının, doktora ve yüksek lisans öğrencilerinin yazılarının bulunduğu dergide, başka üniversitelerin çeşitli fakültelerinden akademisyenlerin yazıları yanında Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi kurumlarda çalışan yazarların yayınları da yer almaktadır. Senede iki kez yayımlanan dergide yayımlanan tüm yazılar çift taraflı kör hakemlik usulüyle değerlendirilmektedir.

İlahiyat fakültelerinin görevlerinden biri de ilahiyat/İslâmî ilimler sahasında araştırmalar yaparak dinin günün ihtiyaç ve şartlarına uygun olarak yorumlanmasına ve anlaşılmasına katkı sağlayacak bilimsel bilgiler üretmektir. Bu bakımdan Türkiye’de ilahiyat fakülteleri, toplumun dinî konulardaki ihtiyaçlarına güncel bilgi üreten kurumların başında gelir. Bu bilgiyi kamuoyuna ulaştıran en önemli kitle iletişim araçlarından birisi ise akademik düzeyde yayımlanan fakülte dergileridir. Fakülte dergileri, bir akademik kurumun birikimini ve üretimini yansıtmaya aracı olduğu kadar geleceğini de temsil etmektedir. Şu anda Türkiye’de ilahiyat fakültelerinin çoğu, süreli bir fakülte dergisi yayımlamaktadır.⁷ Bu bağlamda bu çalışmada ilahiyat fakültesi geleneğinin oluşmasında öncülerden biri olarak Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin akademik süreli yayını olan *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*’ne ilişkin bibliyometrik bir analiz yapılması amaçlanmıştır.

Matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle tez, kitap, dergi gibi bilimsel bilgi paylaşım araçlarının incelenmesi anlamına gelen bibliyometrik analiz sonucunda bilimsel üretim mecrası olan dergiler hakkında çeşitli veriler elde edilmekte ve bu çalışmaların bilimsel verimliliği ölçülebilmektedir. Şimdiye kadar ilahiyat fakültesi dergilerine ilişkin bibliyometrik bir analiz ve akademik bir çalışma yapılmamıştır.⁸ Bu açıdan söz konusu araştırma konunun ilk örneği olma özelliği taşımakta olup yapılacak benzer çalışmalara yöntem açısından hem yol gösterici olacak hem de karşılaştırmalar yapılmasına imkân verecektir.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi’nin bibliyometrik profilini ortaya koymayı amaçlayan çalışmada makale yazarlarının cinsiyet, unvan ve kurumlara göre dağılımı, dergide yayınlanan çalışmaların yayın türleri, yayın dili, sayfa sayıları, okuyucu tarafından görülme ve indirilme durumu, yayınlara yapılan atıf durumu, makalelerde yer alan özet ve

6 Dergipark Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, <https://dergipark.org.tr/maruifd> (erişim tarihi: 10.08.2019).

7 Dergilerin listesi için bk. <https://dergipark.org.tr/tr/search?q=ilahiyat+fak%C3%BCltesi&section=journal> (erişim tarihi: 11.10.2019); <https://www.isnadsistemi.org/kullanilanlar/> (erişim tarihi: 06.12.2019)

8 Burada Fehrullah Terkan tarafından yapılan bir çalışmaya değinmek yerinde olacaktır. Terkan tarafından “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Bünyesinde Yapılan Yayınlar ve Bunlara Dair Bir Değerlendirme” isimli çalışmada Ankara İlahiyat Fakültesi’nin bir yayını olarak *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*’ne de yer verilmiştir. Ancak mahiyeti itibarı ile bu çalışma dergi ile ilgili bibliyometrik bir analiz değildir. Terkan, bu çalışmasında dergi sayılarının hangi yıl çıktığını ve bu sayılarda yer alan araştırma makalesi, tercüme, tahkik ve yabancı dilde makale sayılarına tablo ile yer vermek suretiyle göstermiştir. Terkan, “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Bünyesinde Yapılan Yayınlar ve Bunlara Dair Bir Değerlendirme”, s. 262-5.

anahtar kelime durumu, makalelerin akademik alanlara göre dağılımı ve kaynakçada bulunan eserlerin sayısı ve dillerine göre dağılımı incelenecektir. Söz konusu analiz, derginin yayına başladığı 1963 yılından araştırmanın yapıldığı 2019 yılının Haziran ayına kadar yayınlanmış olan 56 sayıdaki toplam 467 çalışma çerçevesinde yapılmıştır. Çalışmaların indirilme ve görülme sayıları derginin Dergipark adresindeki verilerle, atıflara dair bilgiler ise Google Scholar Veri Tabanı ile sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Araştırma bibliyometrik analiz yöntemi ile yapılmıştır. Bibliyometri kavramı, matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin bilimsel iletişim ortamlarına uygulanması olarak tanımlanmakta,⁹ nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan bibliyometrik analiz ise belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak incelenmesi şeklinde açıklanmaktadır.¹⁰ Türkiye'nin evrensel bilime katkısı ve uluslararası yayın sıralamasındaki yerinin belirlenmesi amacıyla da TÜBİTAK ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi bünyesinde bibliyometrik analiz çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmalarda belirli yıl aralıklarında ve kümülatif olarak ülke karşılaştırmaları, bilim dalları karşılaştırmaları, dünya bilimine katkı oranı, yayın üreten kamu ve özel sektörün payları ve uluslararası ortak yazarlık gibi çeşitli alanlarda bilgiler elde edilmektedir.¹¹

Çalışmada kullanılan bibliyometrik analiz yöntemi kapsamında ele alınan temel kriterler makale sayısı, yazar sayısı, yazarların cinsiyet durumu, yazarların çalıştıkları kurum, makalelerin indirilme, görülme ve atıf sayıları, makalelerde kullanılan kaynakların sayısı ve dillerine göre dağılımı şeklindedir.

Çalışmada öncelikle, derginin arşiv bölümünde şimdiye kadar yayınlanan 467 makalenin tamamı PDF formatında indirilerek kayıt altına alınmıştır. Makalelerin indirilme ve görülme sayıları derginin Dergipark adresindeki verilere dayanmaktadır. Bununla ilgili derginin Dergipark sistemine geçiş tarihi ile ilgili dergi yöneticileri ile Dergipark arasındaki yazışmalarına bakıldığında Marmara Üniversitesi'ne bağlı 21 derginin Eylül 2013 tarihinden önce farklı zaman aralıklarında Dergipark sistemine geçtikleri anlaşılmaktadır. Bununla beraber 2016 yılında Dergipark sistemindeki alt yapı çalışmaları sebebiyle indirilme ve görüntülenme sayılarında 28 Mayıs 2016 tarihinin esas alındığı ifade edilmelidir. Zira Dergipark sisteminde yapılan alt yapı çalışmalarında bu tarihten önceki indirilme ve görüntülenme sayıları yeni sisteme aktarılmamıştır. Aynı şekilde dergide yer alan makalelerin aldığı atıf sayıları Publish or Perish 6 programında Google Scholar veri tabanı üzerinden tespit edilmiştir.

---

9 Pritchard, "Statistical Bibliography or Bibliometrics?"; s. 348.

10 CABİM Bibliyometrik Analiz, <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> (erişim tarihi: 01.09.19).

11 CABİM Bibliyometrik Analiz, <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/> (erişim tarihi: 01.09.19).

Publish or Perish akademik atıfları analiz eden bir yazılımdır. Google Scholar aracılığıyla elde edilen ham veriler üzerinden toplam yayın sayısı, toplam atıf sayısı, yayın başına düşen ortalama atıf sayısı gibi bilgilere erişilebilmektedir. Program yardımıyla dergide en sık atıf yapılan makaleler, atıf sayıları, yayın yılları ve dergideki makalelerin aldığı atıf sayıları gibi bibliyometrik göstergelere erişilmiş, elde edilen veriler istatistik programında analiz edilip tablolarla gösterilmiş ve ihtiyaç duyuldukça grafiklerle desteklenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmada elde edilen veriler iki ana başlık altında incelenecektir. İlk başlıkta makale yazarlarının cinsiyeti, unvanı, kurumlarına ait bilgiler ve yayınlarının tek ya da çok yazarlı oluşları ele alınırken, ikinci başlıkta yayınların türleri, indirilme, görüntülenme ve aldıkları atıf sayısı, bölümlere göre dağılımları, anahtar kelimeleri, özetlerinin olup olmaması ve kaynakçalarındaki eserlerin dilleri açısından analiz edilecektir.

Yazarlara Dair Bilgiler

Tablo 1: Cinsiyete Göre Dağılımı

Yazarların Cinsiyeti	Sayı	%
Erkek	407	87.2
Kadın	54	11.5
Erkek-Kadın (Çok Yazarlı)	6	1.3
Toplam	467	100.0

Tablo 1’de görüldüğü gibi *MÜİFD*’de yayımlanan çalışmaların yazarları büyük oranda erkektir. O dönemki ilahiyat fakültelerindeki öğretim elemanlarının cinsiyete göre dağılımı dikkate alındığında bu durum normaldir. Verilerin detay analizinde ortaya çıkan şu sonuçlar da bu durumu desteklemektedir: Dergide yayın yapan ilk kadın yazar, Türk İslam Edebiyatı öğretim üyesi Necla Pekolca, aynı zamanda bu yıllarda fakültede görev yapan tek kadın akademisyendir. Pekolca, ilki 1985, ikincisi ise 1993 yılında olmak üzere dergide iki yayın yapmıştır. Pekolca’yın dışında 2002 yılına kadar dergide yayın yapan hiçbir kadın yazar bulunmamaktadır. 2002 yılında ise hepsi Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi olan üç kadın yazarın yayın yaptığı görülmektedir. Bu durum 2002 yılından itibaren yayın yapacak ilahiyatçı kadın akademisyenlerin yetiştiğini göstermektedir. Derginin tüm sayıları bu açıdan incelendiğinde, 467 yayına katkıda bulunan toplam yazar sayısı 257’dir. Bunların 39’u kadın, 218’i erkektir. 39 kadın yazarın 29’u tek yazarlı olarak yayın yaparken, 10’u ise çok yazarlı çalışmalarla dergiye katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak ilahiyat sahasında akademik yayın yapabilecek kadın yazar sayısında 2000’li yılların başından itibaren dikkat çeken bir artış gözlenmektedir.

Tablo 2: Unvanlara Göre Dağılımı

Yazarların Unvanları	Toplam	%
Prof. Dr.	40	8.6
Doç. Dr.	102	21.8
Dr. Öğretim Üyesi (Yrd. Doç. Dr.)	135	28.9
Dr.	44	9.4
Dr. Ar. Gör.	48	10.3
Ar. Gör.	42	9.1
Doktora Öğrencisi	30	6.4
Yüksek Lisans Öğrencisi	7	1.5
Unvansız	19	4.0
Toplam	467	100.0

Tabloya göre *MÜİFD*'de en çok makalesi yayımlanan akademisyen grubu yaklaşık %29'luk bir oranla doktor öğretim üyeleridir. Doktorasını tamamlamış olduğu halde öğretim üyesi kadrosuna henüz atanamamış olan Dr. unvanlı yazarlar da bu gruba eklendiğinde oran yaklaşık %49'a çıkmaktadır. Araştırma görevlileri ile doktora ve yüksek lisans öğrencileri eklendiğinde ise bu oran %66'ya ulaşmaktadır. Bir başka ifadeyle yazarların 2/3'ü akademik yükselme için yayın yapmak zorunda olan genç araştırmacılarıdır. Doçentlerin yayın yapmalarında da "zorunluluk" faktörünün hala geçerli olduğu düşünülürse profesörlerin yayın sayıları bu açıdan önem taşımaktadır. Bu bağlamda akademik kariyerin başlarında olan ve yaptıkları yayınlarla bu sahada ilerleyecek olanların daha fazla gayret gösterdiği, böyle bir mecburiyeti olmayanların ise daha az ilmi üretimde bulunduğu söylenebilir. Özellikle akademik kariyerinin en olgun dönemini yaşayan profesörlerin yayın oranlarının düşük olması dikkate değerdir. Bu konuda herhangi bir sempozyum programına bakıldığında da profesörlerin orijinal çalışmalar yapmaktan, bildiri sunmaktan daha çok oturum başkanlığı yaptığı görülmektedir.

Tablo 3: Katkı Sayısına Göre Dağılım

Yazar Sayısı	Makale Sayısı	Toplam Makale Sayısı
1	11	11
1	9	9
2	8	16
4	7	28
3	6	18
10	5	50
14	4	56
20	3	60
46	2	92
127	1	127
Toplam		467

MÜİFD'de birden fazla makalesi olan yazarlar incelendiğinde bunların yayınlarını yine daha ziyade Dr. Öğretim Üyesi ve Araştırma Görevlisi unvanına sahip iken yaptıkları görülmür. Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere bazı yazarlar dergide birden fazla yayın yapmıştır. Nitekim dergiye en çok katkı yapan yazar 11 makale kaleme alırken, biri dokuz, ikisi sekizer, dördü de yedişer makale neşretmişlerdir. 127 yazar ise dergiye tek bir yayımla katkıda bulunmuştur. Bazı çalışmalarda birden fazla yazar yer almaktadır. Bunlardan ikisi Yüksek İslam Enstitü öğrencileri tarafından yayınlanmıştır. Söz konusu iki çalışma sekizerden on altı erkek Yüksek İslam Enstitüsü öğrencisi tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 4: Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	Sayı	%
Tek Yazarlı	452	96.8
İki Yazarlı	11	2.4
Üç Yazarlı	1	0.2
Dört Yazarlı	1	0.2
Sekiz Yazarlı	2	0.4
Toplam	467	100.0

Tablo 4'te görüleceği üzere, *MÜİFD*'de yer alan çalışmaların büyük bir kısmı tek yazarlıdır. Genel olarak diğer ilahiyat fakültesi dergilerinde de durum aynıdır. Bu da ilahiyat camiasında bireysel çalışmaların ön planda tutulduğunu, ortak çalışmaların ise az olduğunu göstermektedir. Az sayıda olan çok yazarlı çalışmaların bir bölümünün de öğretim üyelerinin yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile beraber yapmış oldukları (zorunlu) yayımlara ait olduğu düşünülürse, ilahiyat camiasında iş birliğine dayalı ortak akademik çalışmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Oysa çok yazarlı olmak bilimsel araştırmalar açısından yayının niteliğini olumlu yönde etkileyen bir unsurdur. Bunun sebebi ise çok yazarlı yayınlarda hakemlik sürecinin makale ortaya çıkmadan önce yazarlar arasındaki iletişimle başlaması ve makalenin son haline gelinceye kadar birçok kez farklı araştırmacılar tarafından gözden geçirilmiş olmasıdır. Günümüzde çalışmaların disiplinler arası bir hal alması hasebiyle çok yazarlı çalışmaların sayısında da artış görülmektedir.¹² Bir akademisyenin, alanında da olsa her konuda derinliğine bilgi sahibi olamayacağı düşünüldüğünde ilahiyat gibi çok daha geniş bir sahada disiplinler arası ve çok yazarlı çalışmalar yapılmasının, araştırmalardaki niteliği ve verimliliği artıracığı açıktır.

Bibliyometrik analizlerde yazarların verimliliğinin belirlenmesinde kullanılan değişik ölçümler vardır. Bunlardan bazıları 80/20 kuralı olarak bilinen Pareto, Lotka ve Price yasalarıdır. Pareto Yasası belli konu alanlarında yazı yazan yazarların verimliliklerinin yüzdelik

12 Al, "Çok Yazarlılığın Bilimsel İletişimdeki Yeri", s. 31-41, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/multipleauthorship.pdf> (erişim tarihi:29.09.2019).

oranlara göre analiz edilmesini ifade eder. Bu kural uygulanarak yazar verimliliği ile ilgili inceleme yapan araştırmacılar bibliyometrik analizler gerçekleştirebilirler. Pareto Yasası ile belirli bir konu alanında azınlığı oluşturan ancak literatüre en çok katkı sağlayan yazarlar tespit edilebilir Kurala göre kısaca bir dergideki toplam makalelerin %80'inin, toplam yazarların %20'si tarafından yazılmış olması beklenir.¹³ Buna göre 80/20 kuralı doğrultusunda makale ve yazarlar incelendiğinde *MÜİFD*'de yayınlanan toplam 467 yayının %80'inin (373,6 yayın), toplam 257 yazarın %20'si (51,4 yazar) tarafından yazılması gerekmektedir. Yapılan analizde, yazarların %20'sinin (51 yazarın), toplam yayınların %47.3'ünü (221 makale) yazdığı görülmektedir ve dolayısıyla dergideki yayınlar 80/20 kuralına uymamaktadır.

Yazarların verimliliğinin ölçümü için kullanılan diğer bir yöntem de Price Yasası'dır. Bu yasaya göre toplam yazar sayısının karekökü kadar yazar, literatürdeki toplam makalenin yarısını yazmalıdır.¹⁴ Bu yasa *MÜİFD* yazarlarına uyarlandığında toplam yazar sayısı olan 257'nin karekökü kadar olan yazarın (21,6 yazar) 467 makalenin yarısını (233,5 makale) yazması beklenir. Ancak yapılan incelemeye göre en üretken 22 yazar 136 makale yazmıştır ve bu sonuç Price Yasası'na uymamaktadır.

Yazarların verimliliklerinin ölçüldüğü bir başka ölçüt ise Lotka Yasası'dır. Lotka Yasası'na göre yazarların %60'ının dergiye bir makale, %15'inin iki makale, %7'sinin üç makale ile katkıda bulunması beklenmektedir.¹⁵ *MÜİFD*'de yazarların %61'i (157 yazar) bir makale, %17,5'i (45 yazar) iki makale, %7.8'i (20 yazar) üç makale yazmıştır (yazarların %13.7'si [35 yazar] ise dört ve üzeri sayıda makale kaleme almışlardır). Buna göre, *MÜİFD*'deki yazar dağılımı bu yasaya uygundur.

Tablo 5: Kurumlarına Göre Dağılım

Yazarların Kurumları	Sayı	Yüzde %
M.Ü. İlahiyat Fakültesi	356	76.2
Diğer	111	23.8
Toplam	467	100.0

Tablo 5'te de görüldüğü gibi *MÜİFD* yazarlarının büyük çoğunluğu Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi akademisyenleri ya da öğrencileridir. Dergide kurum dışından olan yazarların detay analizlerine bakıldığında bunların 14'ünün Milli Eğitim Bakanlığı'nda, 11'inin Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi'nde (İSAM), 9'unun yurt dışındaki çeşitli üniversitelerde, ağırlıklı diğer kısmın ise ülkedeki farklı ilahiyat fakültelerinde çalıştığı tespit edilmiştir.

13 Birinci, "Turkish Journal of Chemistry'nin Bibliyometrik Analizi", s. 353; Coşkun Polat v.dgr., "Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi", s. 280.

14 Birinci, "Turkish Journal of Chemistry'nin Bibliyometrik Analizi", s. 353.

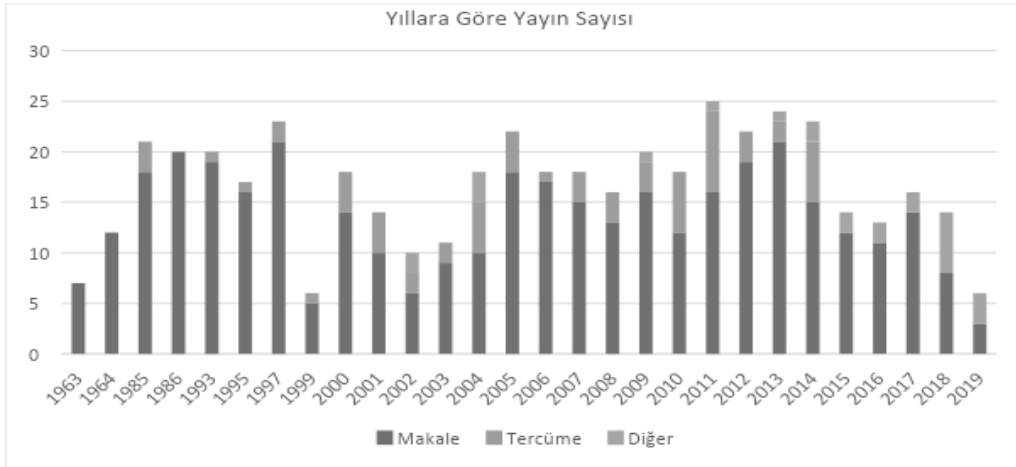
15 Birinci, "Turkish Journal of Chemistry'nin Bibliyometrik Analizi", s. 354.

2009 yılında yapılan bir çalışmaya göre Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim elemanlarının fakülte dergisine katkı oranı %30 civarındadır ve bu oran o dönemde çok düşük görülmüştür.¹⁶ Bu çalışmada da göreceli olmakla birlikte benzer bir oran söz konusudur. 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibariyle Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 130 öğretim elemanı vardır ve bunların sadece 42'si, yani %32'si dergide yayın yapmıştır. Bir başka deyişle fakülte öğretim üyelerinin yaklaşık %70'i fakülte dergisinde hiç yayın yapmamıştır. Bunun sebeplerini araştırmak bu çalışmanın konusu olmamakla birlikte, bu verinin dikkate değer olduğu açıktır.

Dergide yayınlanan makalelerin yaklaşık 1/4'ünün kurum dışından olmasına gelince bu durum, derginin konuyla ilgisi olanlar tarafından itibar gördüğünü ve çalışmalarının bu dergide yayınlanmasını istediklerini gösterir. Ne var ki derginin yurt çapında hatta uluslararası sahada daha saygın hale gelmesi için fakülte dışı yayın sayılarının artması gerekmektedir. Derginin son yılda yayınlanan sayılarında kurum dışı yayınların oranının yaklaşık 1/3 oranına çıkması derginin bu konuda yol aldığını göstermektedir.

Yayınlar Ait Bilgiler

Grafik 1: Yayın Yıllarına Göre Dağılım

*Grafikte "Diğer" olarak ifade edilen yayın türleri kitap tanıtımı, sempozyum tanıtımı, araştırma notu, vefatı kapsamaktadır.

16 Çelebi, "Kuruluşunun 50. Yılı Münasebetiyle Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Üzerine Kurumsal Bir Analiz: Fırsatlar ve Tehditler", s. 12.

Grafik 1’de görüldüğü üzere *MÜİFD*’de yayımlanan çalışma sayıları senelere göre farklılık arz etmektedir. Buna göre dergide en çok yayın 25 çalışma ile 2011 yılında yapılmıştır. En az yayın ise 6 çalışma ile 1999 senesinde yapılmıştır. Derginin tamamına bakıldığında, her yıl (iki sayıda) ortalama 16 civarında çalışma yayınlandığı görülür. Grafiğe göre 1999 yılında yayın sayısında ciddi bir düşüş söz konusu olmuştur. Bunun nedeni derginin, o yıllarda yenilenen “hakemli dergi” kriterlerine uyum sağlayabilmesi için zorunlu olarak yapılan bazı düzenlemelerdir. 1999’dan önce derginin periyodik olarak yayınlanamaması sonucu birikmiş 14 sayının yıllara yayılarak birkaç sayı birden yayınlanmak suretiyle normal sürece girilmesi amaçlanmıştır. Örneğin 1997 yılında iki cilt halinde yayınlanan derginin birinci cildinde iki sayı, ikinci cildinde ise üç sayı birlikte olmak üzere beş sayı birlikte yayınlanmıştır. 1999 yılında ise iki sayı birlikte tek cilt halinde neşredilmiştir. 1999 yılındaki sayıda derginin jenerik sayfasına ilk kez “Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi hakemli bir dergidir” ifadesi eklenmiştir. Derginin “hakemli dergi” kriterlerine uygun hale gelmesi ile birlikte yayın sayısı yeniden artmış, 2015 yılından sonra ise tekrar bir düşüş olmuştur. Bu düşüşte akademik atama ve yükselme kriterlerindeki değişiklikler, akademik teşvik sistemindeki kriterler ve ilahiyat alanındaki dergi sayısının artmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 6: Yayın Yıllarına ve Türlerine ve Göre Dağılımı

Yayın Türü	Araştırma Makalesi	Kitap Tanıtımı	Sempozyum Tanıtımı	Araştırma Notu	Tercüme	Vefayat	Diğer	Toplam
1963	7	0	0	0	0	0	0	7
1964	12	0	0	0	0	0	0	12
1985	18	0	0	0	3	0	0	21
1986	20	0	0	0	0	0	0	20
1993	19	0	0	0	1	0	0	20
1995	16	0	0	0	1	0	0	17
1997	21	0	0	0	2	0	0	23
1999	5	0	0	0	1	0	0	6
2000	14	0	0	0	4	0	0	18
2001	10	0	0	0	4	0	0	14
2002	6	0	2	0	2	0	0	10
2003	9	0	0	0	2	0	0	11
2004	10	0	1	0	5	3	0	19
2005	18	0	0	0	4	0	0	22
2006	17	0	0	0	1	0	0	18
2007	15	0	0	0	3	0	0	18
2008	13	0	0	0	3	0	0	16
2009	16	0	0	0	3	0	1	20
2010	12	0	0	0	6	0	0	18

2011	16	0	0	1	8	0	0	25
2012	19	0	0	0	3	0	0	22
2013	21	0	0	1	2	0	0	24
2014	15	1	1	0	6	0	0	23
2015	12	2	0	0	0	0	0	14
2016	11	2	0	0	0	0	0	13
2017	14	0	0	2	0	0	0	16
2018	8	3	1	2	0	0	0	14
2019	3	3	0	0	0	0	0	6
Toplam / %	378 / 80.9	11 / 2.4	4 / 0.9	6 / 1.3	64 / 13.7	3 / 0.6	1 / 0.2	467

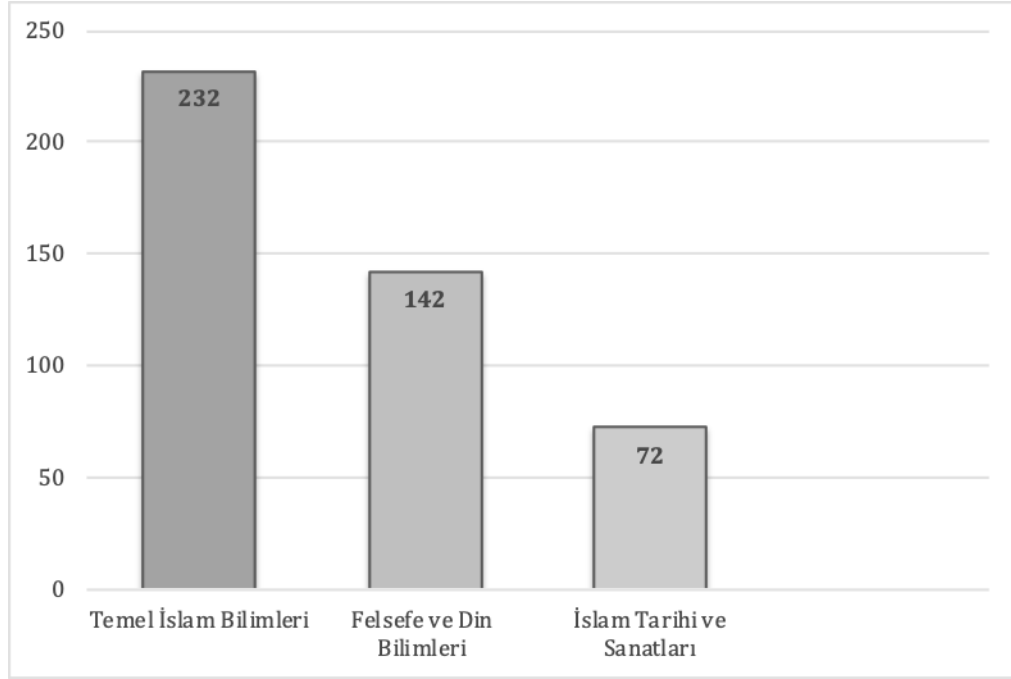
MÜİFD’de yayımlanan çalışmaların türleri ile yayımlandıkları yıllara bakıldığında, yayınların büyük çoğunluğunu araştırma makalelerinin oluşturduğu görülmektedir. Akademik dergilerin asıl amacı bilimsel makale yayınlamak olduğu için bu sonuç normaldir. Dergide makalelerden sonra en çok tercüme çalışmaları yapılmış, bu çalışmalar da 2000-2014 arasında yoğunlaşmıştır. Değişen telif kanunları dolayısıyla dergi son yıllarda çeviri kabul etmemektedir. Dergide yayınlanan diğer çalışmalar ise kitap ve sempozyum tanıtımı ile araştırma notlarıdır.

Burada derginin basım yılları hakkında bir hatırlatma yapmak yerinde olacaktır. Çünkü yukarıdaki tabloda basım yılları esas alınmıştır. Derginin 1987 ve 1988 yıllarına ait 5. ve 6. sayıları 1993 yılında; 1989, 1990, 1991 ve 1992 yıllarına ait olan 7., 8., 9. ve 10. sayıları 1995 yılında; 1993 ve 1994 yıllarına ait olan 11. ve 12. sayılar 1997 yılında; 1995, 1996 ve 1997 yıllarına ait olan 13., 14. ve 15. sayılar 1997 yılında; 1998 ve 1999 yıllarına ait 16. ve 17. sayılar 1999 yılında basılmıştır.

Tablo 7: Yayın Sayfa Sayısına Göre Dağılım

Yayın Sayfa Sayısı	Çalışma Sayısı	%
2-10 sayfa	56	12.0
11-20 sayfa	176	37.7
21-30 sayfa	133	28.5
31-40 sayfa	67	14.3
41-50 sayfa	22	4.7
50 ve üstü sayfa	13	2.8
Toplam	467	100.0

Tablo 7’ye göre MÜİFD’de en çok 11-20 ve 21-30 sayfa aralığındaki çalışmalar yayımlanmıştır. 50 ve üzeri sayfa sayısına sahip makale sayısı ise 13’tür. Buradan hareketle çalışmaların hacmine göre ortalama 11-30 sayfa arasına yoğunlaştığı söylenebilir.

Grafik 2: Akademik Bölümlere Göre Dağılımı

MÜİFD'de yayınlanan çalışmalar konularına göre tasnif edildiğinde, 21 çalışma haricindekiilerin Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri ya da İslam Tarihi ve Sanatları bölümlerinden biri ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu bölümlerden birine girmeyen 21 çalışma hariç tutulduğunda Grafik 2'den de izlenebileceği gibi, *MÜİFD*'de yer alan diğer 446 yayının 232'si (%49,7) Temel İslam Bilimleri Bölümü ile ilgilidir. Temel İslam Bilimleri Bölümü altındaki anabilim dallarına göre dağılımda ise İslam Hukuku'nda 57, Kelâm'da 48, Tefsir'de 42, Hadis'te 38, Arap Dili ve Belâgatı'nda 24, Tasavvuf'ta 16, İslam Mezhepleri Tarihi'nde 4, Kur'an-ı Kerim Okuma ve Kıraat İlmi'nde ise 3 yayın olduğu görülmüştür.

Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü ile ilgili yayın sayısı 142'dir (%30,4). Bu bölüm altındaki anabilim dallarına göre dağılımda ise İslâm Felsefesi'nde 28, Din Eğitimi'nde 24, Din Felsefesi'nde 24, Din Psikolojisi'nde 23, Din Sosyolojisi'nde 21, Dinler Tarihi'nde 16, Mantık'ta 4, Felsefe Tarihi'nde ise 2 yayın olduğu görülmüştür.

İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü ile ilgili yayın sayısı ise 72'dir (%15,4). Bu bölüm altındaki anabilim dallarına göre dağılımda İslam Tarihi'nde 36, Türk İslam Edebiyatı'nda 23, Türk Din Musikisi'nde 8, Türk İslam Sanatları Tarihi'nde 5 yayın olduğu görülmüştür.

Yayın sayılarının bölümlere göre dağılımı, bölümlerdeki öğretim elemanlarının sayısı ile doğru orantılıdır. Bölümlerdeki öğretim elemanı sayısı yıllara göre değiştiği için her bölümdeki öğretim elemanına düşen yayın sayısı net olarak verilememiştir. Yayınlar, yazarının

uzmanlık alanına göre değil, konusuna göre tasnif edilmiştir. Ayrıca birden fazla alanla ilgili olan yayınlar ise en fazla ilgili olduğu düşünülen alana ait kabul edilmiştir. Yukarıda bölümlere göre dağılımı yapılan yayınların dışında kalan 21 yayına ise herhangi bir ilahiyat bölümü ile doğrudan bir irtibat kurulamadığı için anabilim dallarından birinin altında yer verilememiştir.

Tablo 8: Yayın Diline Göre Dağılım

Yayın Dili	Sayı	%
Türkçe	429	91.9
İngilizce	16	3.4
Arapça	12	2.6
Türkçe /Arapça	8	1.7
Türkçe / İngilizce	1	0.2
Fransızca	1	0.2
Toplam	467	100.0

Tablo 8'den de anlaşılacağı üzere *MÜİFD*'de yayımlanan eserlerin büyük çoğunluğu Türkçedir. Bununla birlikte dergide İngilizce, Arapça ve Fransızca çalışmalar da yayınlanmıştır. Türkçe dışında yapılan yayınların yazarlarının bir kısmı yine Marmara İlahiyat Fakültesi hocalarıdır. Anadiliyle yazmış yabancı yazar çok azdır.

Tablo 9: Özet Verilme Durumuna Göre Dağılım

Özet Kullanımı	Sayı	%
Türkçe / İngilizce	211	45.2
Sadece İngilizce	43	9.2
Sadece Türkçe	6	1.3
Türkçe / İngilizce / Arapça	4	0.9
Fransızca / Türkçe	1	0.2
Özet Yok	202	43.3
Toplam	467	100.0

MÜİFD'de yayınlanan yazıların önemli bir kısmında özet bulunmamaktadır. Özet bulunmayan çalışmalar genellikle 2000 öncesi yayınlanan çalışmalar ile 2000 yılından itibaren yayınlanan kitap tanıtımı, sempozyum tanıtımı, tercüme ve araştırma notu türündeki yazılardır. Özeti verilen çalışmalar ise yakın zamanlarda yapılan çalışmalar olup bunların büyük kısmında hem Türkçe hem İngilizce özet birlikte verilmiştir.

Resim 1: Anahtar Kelimelerin Kullanım Sıklığına Dair Görsel

Anahtar kelime kullanımı açısından bakıldığında *MÜİFD*'deki makalelerde toplam 1285 anahtar kelime yer almaktadır. Anahtar kelimeler ilk kez 2004 yılından itibaren İngilizce olarak kullanılmaya başlanmıştır ve burada İngilizce anahtar kelimelerin Türkçe çevirisi esas alınmıştır. Yayımlanan 467 makalenin 220'sinde özet ve anahtar kelime birlikte yer almaktadır. Bir makalede en çok 18, en az 1 anahtar kelime kullanılmıştır. Makalelerde çoğunlukla 5 anahtar kelime kullanımı tercih edilmiştir. Kullanılan anahtar kelimelerin tamamı incelendiğinde bazı kelimelerin birden çok kez kullanıldığı dikkat çekmektedir. En sık kullanılan anahtar kelimeler, Din (dini/dinler) (40), İslâm (25), Kur'ân (öğretimi) (20), hadis, felsefe ve fıkıh (17'şer), dindarlık (15), dil (dili/diller) (14), hukuk (12); Tanrı, kelim, Osmanlı (hukuku, düşüncesi) (11'er), mantık ve usul (10'ar), eğitim (9); Şii/Şii, Türk, tefsir ve şiir (8'er), ilahiyat ve din eğitimi (7'şer), İslam hukuku, akıl (akletme), edebiyat, değer, kitap, tasavvuf, medrese, metafizik, ahlak, Hıristiyan (6), Kıraat, bilim, fizik, Hanefi, modernleşme ve Mu'tezile kavramlarıdır (5).

Tablo 10: Kaynakça Kullanımına Göre Dağılım

Kaynakça Kullanımı	Sayı	%
Kaynakça Var	159	34.0
Kaynakça Yok	41	8.8
Kaynakça Yok, Dipnot/Notlar Var	267	57.2
Toplam	467	100.0

MÜİFD'deki toplam 467 yayının 159'unda kaynakça kullanıldığı, 267'sinde ise kaynakça kullanılmayıp kullanılan kaynakların dipnotlar aracılığıyla verildiği görülmektedir. Geriye kalan 41 yayında ise hiçbir kaynakça bilgisi yer almaz. Bunlar da genellikle kitap ve sempozyum tanıtımı ile ilgili olan çalışmalar ile 1963, 1964 ve 1985 yıllarına ait olan çalışmalardır. 2013 yılından itibaren tüm araştırma makalelerinde kaynakça kullanımı düzenli hale gelmiştir. Kaynakça kullanılmayan makalelerin büyük çoğunluğunda ilgili referanslar dipnotlarda

verilmiştir. Nitekim 467 makalenin yaklaşık %57'sinin sonunda bibliyografya bulunmasa da dipnotlara yer verilmiştir. Makalelerde kullanılan kaynak sayılarına bakıldığında, bir çalışmada en az 7, en çok 149 kaynak kullanıldığı tespit edilmiştir. Akademik çalışmalarda kaynak kullanımının doğrudan çalışmanın konusu ve yöntemiyle ilgili olduğu da belirtilmelidir.

Tablo 11: Kaynakçasında En Fazla Eser Bulunan İlk Beş Makale

Sıra	Makalenin İsmi	Yazarı	Yayın Yılı	Kaynak Sayısı
1	Harput Ulemâsından Müderris-Müftü Mehmed Kemâleddin Efendi	Ahmet Karataş	2015	149
2	Tâbiin Döneminden Seçkin Bir Kadın Portresi Âişe bint Talha	Fatımatüz Zehra Kamacı	2015	136
3	Din Psikolojisinde Tarihsel-Kültürel Yaklaşım: Disiplinlerarası Araştırmalar İçin Bakış Açuları	Ali Ayten (Tercüme)	2007	115
4	Kemâleddin Harputî Efendi'nin Şiirleri	Ahmet Karataş	2016	113
5	İslam Kaynaklarında Fiten, Melâhim ve Herc İnançları	İlyas Çelebi	1997	106

Makalelerde başvuru kaynakların dillerine bakıldığında ise aşağıda yer alan tablo verileri ortaya çıkmaktadır:

Tablo 12: Makalelerde Başvuru Kaynaklarının Dilleri

Kaynakların Dilleri	Toplam Sayı	Kaynakların Dilleri	Toplam Sayı
Arapça	3217	Fransızca	70
Türkçe	2371	Almanca	58
İngilizce	1177	Farsça	44
Osmanlıca	166	Diğer	6
Toplam		7109	

Tablo 12'ye göre *MÜİFD*'nin bütün makalelerinde kullanılan kaynakların önemli bir kısmı Arapça ve Türkçe'dir. Ardından İngilizce kaynaklar kullanılmış, Osmanlıca, Fransızca, Almanca ve Farsça kaynaklara da yer verilmiştir.

Tablo 13: Makalelerin Görüntülenme Sayısı

Makalelerin Görüntülenme Sayısı	Sayı	%
1-100	12	2.6
101-200	211	45.2
201-300	188	40.3
301-400	38	8.1
401-500	7	1.5
500 ve üstü	11	2.4
Toplam	467	100.0

Tablo 13'den izlenebileceği gibi *MÜİFD*'de yayımlanan makalelerin yaklaşık %85'i, 101 ile 300 defa görüntülenmiştir. Dergide 500 ve üzeri görüntülenmiş makale oranı ise %2,5 civarındadır. Burada elde edilen verilerin 28 Mayıs 2016 itibarı ile olduğunu ise tekrar etmek yerinde olacaktır. En çok görüntülenen makaleler ise tablodaki gibidir:

Tablo 14: En Çok Görüntülenen İlk Beş Makale

Sıra	Makalenin İsmi	Yazarı	Yayın Yılı	Görülme Sayısı
1	Zemahşeri Tefsirinde Emanet Âyeti	Muhammed Coşkun	2016	718
2	XXI. Yüzyıl Türkiye'sinde Gelenekle Modernite Arasında Din Algıları ve Dindarlık Formları: Sosyolojik Bir Bakış	Ali Köse	2015	617
3	Osmanlı Son Döneminde Medreselerin İslahı ve Panislamizm Tartışmaları Bağlamında Bir Medrese: Kudüs Selâhaddin-i Eyyûbî Külliye-i İslâmiyyesi ve Külliye Talimatnamesi	Harun Yılmaz	2016	616
4	Ortaçağ Kahire'sinde Bilginin İntikali-İslami Eğitimin Sosyal Tarihi	Sezai Engin	2016	608
5	Çağdaş, Kural Dışı Tekfirciliğin Yapısal Unsurları Üzerine Bir Model Denemesi-II	Halil Aydınalp	2016	567

Tablo 15: Makalelerin İndirilme Sayıları

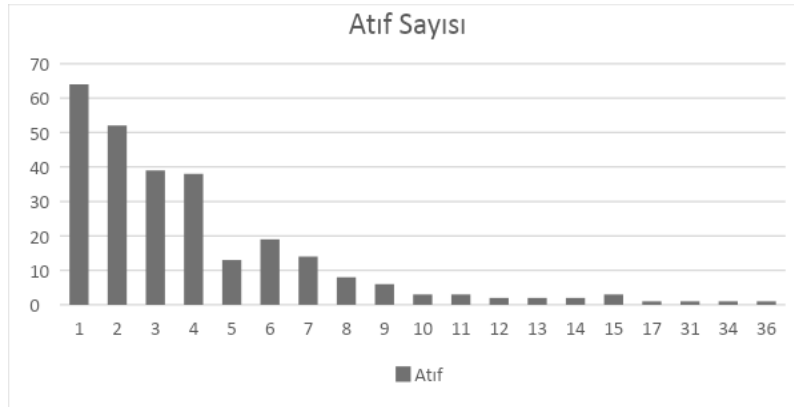
Makalelerin İndirilme Sayısı	Sayı	%
40-300	97	20.8
301-500	159	34.0
501-1000	130	27.8
1001-5000	74	15.8
5000 üstü	7	1.5
Toplam	467	100.0

Tablo 15'te görüleceği üzere *MÜİFD*'de yayımlanan makalelerin %34'ü 301-500 aralığında indirilmiştir. Bu aralığı 501-1000 indirilme sayısı aralığı izlemektedir. 5000 ve üzeri indirilen makale oranı ise %1,5 civarındadır. En çok indirilen beş makale ise aşağıda gösterilmiştir. Burada dikkat çekici olan unsurlardan birisi de en çok indirilen makale sahibi olan Hümeýra Karagözođlu'nun bu makaleyi yüksek lisans öğrencisi iken yayınlamasıdır.

Tablo 16: En Çok İndirilen İlk Beş Makale

Sıra	Makalenin İsmi	Yazarı	Yayın Yılı	İndirilme Sayısı
1	"Homo Homini Lupus": Thomas Hobbes'un Ahlak Felsefesi Üzerine	Hümeýra Karagözođlu	2006	7887
2	İslam Hukukuna Göre Gebeliđin Sonlandırılması	İbrahim Tüfekçi	2013	6984
3	Kadınlardan Gelen Vajinal Akıntının Tahirliđi ve Abdeste Etkisi	Rahmi Yaran	2013	6422
4	Ürdün Üniversitesi Dil Merkezi'nde İkinci Dil Olarak Arapça Öğreniminde Yabancı Öğrenciler Tarafından Kullanılan Yöntemler: Bir Örnek Olarak Altıncı Kur Öğrencileri (Makale dili Arapça'dır)	Hadia Adel Khaznakatbi	2014	5699
5	Nişanın Bozulmasının Hukukî ve Dini/Ahlakî Neticeleri (İslâm Hukuku ve Modern Hukuk Arasında bir Mukayese)	Şükrü Selim Has	2006	5690

Yukarıdaki üç tabloda yayınların görülme ve indirilme sayıları hakkında verilen bilgilerde bir çelişki ya da uyumsuzluk düşünülmemelidir. Nitekim bir makalenin görülmesi, onun online olarak açılıp görüntülenmesini ifade ederken, indirilmesi ise görüntülenmesi anlamına gelmeyip birisinin makaleyi daha sonra göz atmak veya okumak üzere kişisel depo kaynağına indirmesi anlamındadır. Burada görülmesi de, indirilmesi de o çalışmanın okunduğunu göstermez ama en azından ilgi gördüğü anlamına gelir.

Grafik 3: Atıf Sayılarına Göre Dağılım

Makalelerin aldığı atıf sayılarının Google Scholar veri tabanı ile sınırlı olduğu daha önce belirtilmişti. Bu nedenle burada verilen atıf sayıları, sınırlı bir bilgi vermektedir. Grafik 3'e göre dergide yer alan 195 makale atıf almamış, diğer kalan makaleler ise en az birer kez atıf almıştır. Dergide çıkan yayınlara bakıldığında bir makaleye en çok 36 kez atıf yapıldığı görülmektedir. Dergiye toplamda 1136 atıf yapılmıştır. Atıf sayılarına göre ilk beş makale aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17: En Çok Atıf Alan İlk Beş Makale

Sıra	Makalenin İsmi	Yazarı	Yayın Yılı	Atıf Sayısı
1	İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi (M.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)	Ali Ulvi Mehmedoğlu	2006	36
2	Affedicilik ve Din: Affetme Eğilimi ve Dindarlıkla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma	Ali Ayten	2009	34
3	İlahiyat Fakültesi (İlahiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri	Ahmet Koç	2003	31
4	Büyük Nazireler Mevlid ve Mevlid'de Milli Çizgiler	Nihad Sami Banarlı	1963	17
5	Dindarlık, Dinî Başa Çıkma ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Sığınmacılar Üzerine Bir Araştırma	Ali Ayten Zeynep Sağır	2014	15
	İntihar ve Din: İntihar Girişiminde Bulunanlar Üzerine Empirik Bir Araştırma	Zuhal Ağılkaya	2010	15
	İman Bilincinin Evleri (Tercüme)	Ali Ulvi Mehmedoğlu	2000	15

MÜİFD'de yayınlanan yayınları analiz eden bu çalışmada yukarıda çalışmaların görünlüme, indirilme ve aldığı atıf sayılarına dair verilen bilgilerde yayın yıllarının etkisi de dikkate alınmalıdır. Bu bakımdan yayın yılına göre ortalama yılda en çok atıf alan 5 makale de şöyle sıralanmaktadır:

Tablo 18: Yıllara Göre En Çok Atıf Ortalamasına Sahip Olan İlk Beş Makale

Sıra	Makalenin İsmi	Yazarı	Yayın Yılı	Toplam Atıf	Yıllık Ortalama Atıf
1	Dinî Başa Çıkma ile Umut, Hayat Memnuniyeti ve Psikolojik Sağlık Arasındaki Etkileşim Üzerine Bir Araştırma	Veysel Uysal Ayşe Kaya Göktepe Sema Karagöz Melike İlerisoy	2017	7	3,5
2	Affedicilik ve Din: Affetme Eğilimi ve Dindarlıkla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma	Ali Ayten	2009	34	3,4
3	Harpüt Ulemâsından Müderris-Müftü Mehmed Kemâleddin Efendi	Ahmet Karataş	2015	12	3
4	Genç Yetişkinlerde Affetme Eğilimleri ve Dinî Yönelim/ Dindarlık	Veysel Uysal	2015	12	3
5	Dindarlık, Dinî Başa Çıkma ve Depresyon İlişkisi: Suriyeli Sığınmacılar Üzerine Bir Araştırma	Ali Ayten Zeynep Sağır	2014	15	3

Yukarıdaki her iki tabloda da Din Psikolojisi alanında yapılan çalışmaların en çok atıf aldığı görülmektedir. Tablo 17'de yer alan en yüksek sayıda atıf alan yedi çalışmadan dördünün, Tablo 18'de ise beş çalışmadan dördünün Din Psikolojisi sahasındaki çalışmalara ait olması dikkat çekicidir. Tablo 17'de yer alan diğer üç çalışma ise Din Eğitimi, Din Sosyolojisi ve Türk İslam Edebiyatı sahasına, Tablo 18'de yer alan diğer çalışma ise Türk İslam Edebiyatı sahasına aittir. Her iki tablodaki çalışmaların başlıklarına bakıldığında ise en çok atıf alan çalışmaların dindarlıkla ilgili olduğu göze çarpmaktadır. En çok atıf alan çalışmalar arasında dikkat çeken ikinci konu başlığı ise ilahiyat öğrencileri ile ilgilidir.

Sonuç

Bu çalışmada, *MÜİFD*'de yayınlanan çalışmaların bibliyometrik göstergeler açısından analiz edilmesi amaçlanmıştır. İlahiyat Fakültesi dergilerinin en köklülerinden birisi olan dergide yayınlanan çalışmalar, yazarlarının cinsiyetleri, çalıştıkları kurumlar, unvanları, çalışmalarındaki yazar sayısı, yayınların sayfa sayısı, yayın yılları, yayın türleri, özet ve anahtar kelime durumu, kaynakça sayıları ve kaynakça dili, görülme, indirilme ve atıf sayısı gibi özellikler açısından araştırılmıştır.

Araştırma sonunda, yayınlanan çalışmalarda genelde erkek yazarların ağırlıklı olduğu görülmektedir. İlahiyat fakültelerinin akademik kadrolarında cinsiyete göre dağılıma bakıldığında bu durumun normal olduğu söylenebilir.

Dergide yer alan makalelerin yazar sayılarına bakıldığında, çoğunlukla tek yazar tarafından kaleme alındığı görülmektedir. Konuya ilişkin başka araştırmalar ve gözlemler de benzer durumu ortaya koymaktadır. Alanın doğası kolektif çalışmayı gerektirmesine rağmen böyle bir sonuç, ilahiyat alanında iş birliğine dayalı akademik çalışma geleneğinin oluşmadığını göstermektedir.

Yazar verimliliğini ölçmek için kullanılan Pareto, Price Lotka Yasaları'na uyuma bakıldığında, yazar dağılımının Pareto ve Price Yasalarına uymadığı, ancak Lotka Yasası'na uyduğu görülmektedir.

Yazarların çalıştığı kurumlara bakıldığında, çoğunluğunun Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi ya da lisansüstü öğrencisi olduğu, bununla birlikte yurt içi ve yurt dışından birçok farklı kuruma mensup yazarların da bulunduğu görülmektedir. Bu durum derginin araştırmacılar tarafından ilgi gördüğüne işaret sayılabilir.

Yazarların unvanlara göre dağılımında ise doktor öğretim üyelerinden profesörlere doğru oransal bir azalma dikkat çekmektedir. Bu durum, akademik kariyer için yayın yapma zorunluluğunun önemli bir faktör olduğunu düşündürmektedir. Nitekim *MÜİFD*'nin Doçentlik Değerlendirme Kriterleri'ndeki temel koşulları sağlıyor olması ve akademik yükselmelerde gerekli olan dizinlerde taranması, en çok yayın yapanların Dr. Öğretim Üyeleri olmasını açıklar niteliktedir.

Yılda iki kez yayınlanan *MÜİFD*'de yer alan bütün yayınlar birlikte değerlendirildiğinde, çalışmaların daha çok araştırma makalesi olduğu, her yıl ortalama 17 çalışmanın yayınlandığı, ortalama olarak bir makalenin 23 sayfadan oluştuğu, 45 kaynak kullandığı, 6 anahtar kelimeye yer verdiği, 220 kez görüntülediği, 721 kez indirildiği ve 2,5 atıf aldığı görülmektedir. Bu genel tablo *MÜİFD*'de yayınlanan çalışmaların literatürde takip edildiğini ve etkili olduğunu göstermektedir. Buna karşılık dergideki çalışmaların yayın dilinin büyük bir çoğunluğunun Türkçe olması, yurt dışında takip edilmesini ve oralarda yapılan yayınlarda atıf almasını sınırlandırmaktadır. Bununla birlikte derginin EBSCO ve ULRICHWEB Global Serials Directory Uluslararası İndeksi, ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı

(SBVT), TR Dizin ve İSAM tarafından tarandığı gibi Web of Science ve Scopus veri tabanlarında da taranıp indekslenmesinin akademik camiada derginin daha fazla rağbet görmesine neden olacağı ifade edilebilir. Bununla ilgili yapılan görüşmelerde de dergi yöneticileri tarafından bu indekslere başvuru yapılması konusunda gerekli adımların atıldığı ifade edilmiştir.

MÜİFD'de yayınlanan çalışmaların konu dağılımı incelendiğinde araştırma konularının merkezinde Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslam Tarihi ve Sanatları yanında sosyal bilimler alanında da birçok disiplinin yer aldığı görülmektedir. Çalışmalarda yoğunluk sırasına göre en çok kullanılmış olan din, dinî, dinler, İslâm, İslam Hukuku, Hadis, Kur'an, Kur'an öğretimi, dil, hukuk, eğitim, felsefe, Fıkıh, Tefsir, Din Eğitimi, eğitim, değer, ahlak, metafizik, Hıristiyan, bilim, fizik, Hanefi, modernleşme, mutezile, kelam, edebiyat, kitap, şiir, dindarlık, Osmanlı hukuku, Osmanlı düşüncesi, mantık, usul, akıl, akletme, anlam, ilahiyat, Kıraat, Tasavvuf, Tanrı, medrese, Şia, Şii, Türk, şiir gibi anahtar kelimeler de bunu desteklemektedir. Bu bulgular, *MÜİFD*'nin ilahiyat sahasında topluma ve ilim dünyasına karşı önemli sorumluluklar üstlenmiş olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma, ilahiyat alanında yayın yapan önemli bir dergide 1963-2019 yılları arasında yayınlanmış olan 467 çalışmanın bibliyometrik özellikler açısından araştırılmasıyla sınırlıdır. Bu tür araştırmaların diğer ilahiyat dergilerinde de yapılması, ilahiyat sahasında yayınlanan çalışmaların değerlendirilmesine katkı sağlayacak ve gelecek planlamasına ışık tutacaktır.

Kaynaklar

- Ayhan, Halis. "İlahiyat Fakültesi." *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1999, sy. 6, s. 255-268.
- Aybey, Salih. "Türkiye'deki Din Eğitimi Çalışmaları Bağlamında 'Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi' (2017) Üzerine Bibliyometrik Analizler." *AUID*, 2018, sy. 10 s. 415-430.
- Al, Umut. "Çok Yazarlılığın Bilimsel İletişimdeki Yeri". *Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan* (haz. Mehmet Emin Küçük). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 2005, s. 31-41. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/multipleauthorship.pdf> (erişim tarihi: 29.09.2019)
- Çelebi, İlyas. "Kuruluşunun 50. Yılı Münasebetiyle Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Üzerine Kurumsal Bir Analiz: Fırsatlar ve Tehditler." *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2009, sy. 37, s. 5-14.
- Birinci, Hatice Gülşen. "Turkish Journal of Chemistry'nin Bibliyometrik Analizi." *Bilgi Dünyası*, 2008, IX, sy. 2, s. 348-369.
- Karagöz, Beytullah – İzzet Şeref. "Değerler Eğitimi Dergisi'nin Bibliyometrik Profili (2009-2018)." *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2019, XVII, sy. 37, s. 219-246.
- Polat, Coşkun –Mukaddes Sağlam – Tuba Sarı. "Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nin Bibliyometrik Analizi." *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2013, XXVII, sy. 2, s. 273-288.
- Pritchard, Alan. "Statistical Bibliography or Bibliometrics?." *Journal of Documentation*, 1969, sy. 25/4, s. 348-349.
- Terkan, Fehrullah. "Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Bünyesinde Yapılan Yayınlar ve Bunlara Dair Bir Değerlendirme." *Türkiye'nin İlahiyat Birikimi: Ankara İlahiyat'ın 70 Yılı (1949-2019)*. 2019, s. 234-275. http://dosya.marmara.edu.tr/ilh/Bultendergi/I_İlahiyat_Tan_t_m_Kitapç_g_2020_web.pdf (erişim tarihi: 02.09.2019)
- <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/> (erişim tarihi: 01.09.19)
- <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> (erişim tarihi: 01.09.19)
- <https://dergipark.org.tr/maruihd> (erişim tarihi: 10.08.2019)
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruihd/archive> (erişim tarihi: 17.09.2019)
- <https://dergipark.org.tr/tr/search?q=ilahiyat+fak%C3%BCltesi&section=journal> (erişim tarihi: 11.10.2019)
- <https://ilahiyat.marmara.edu.tr/fakulte/genel-bilgiler/> (erişim tarihi: 10.08.2019)
- <https://www.isnadsistemi.org/kullananlar/> (erişim tarihi: 06.12.2019)